

TECDİD VE MÜCEDDİDLER

Tecdit, yenileme, ıslahat anlamına gelir. Teceddüd ile karıştırılmamalıdır. Zira teceddüd, modernizm anlamındadır. Tecdid, İslam'ı, cahiliyenin tüm unsurlarından temizleyerek katıksız ve saf bir şekilde aslına irca etmektir.

Müceddid, bir peygamberde bulunması gereken vasıfları taşıyan bir din aliminin, akıl, zeka, ilim, ehliyet ve mücadelesi ile, İslam'ı ilk devirlerdeki gibi anlatmasıyla, kendini ehl-i ilme kabul ettirmesidir. Bu, manevi liderlik ve önderlik demektir.

Peygamberler vahye mazhardırlar. Müceddid ise, vahyi anlayıp anlatmada ilhama mazhar olabilir. Müceddide, ancak ruh ve tabiatında eğrilik bulunan kimseler muhalefet ederler.

Müceddid;

- 1- Asrın hastalığını iyi teşhis etmeli,
- 2- İslah çarelerini göstermelidir,
- 3- Kendini o işe vazifeli görmelidir.
- 4- Saf İslamın ilim, ruh ve düşüncesini diriltmeli,
- 5- İlmiyle amel olup, davranışları İslam'ı temsil etmelidir,
- 6- Dinde içtihad etme gücü olmalıdır. Metot göstermeli,
- 7- Din düşmanları ile mücadele etmeli,
- 8- Farz ve sünnetleri ihya etmeli,
- 9- Tecdidi cihanşümül olmalıdır.

“Peygamberlere varis olma” bunların vasfıdır. “Tam müceddid, bu vazifelerin tümünü yapandır. Şimdiye kadar gelen müceddidler, bir kısmını yapmışlardır” Bu durumda “Mehdi” tam müceddirdir. (Bu hususta bakınız: Mektubat, 29. Mektup s.425 Ve Kastamonu Lah. 181)

Karıncayı emirsiz, arıları ya'subsuz bırakmayan Yüce Allah, insanları da başıboş bırakmamıştır. Yüz yirmi dört bin peygamber göndermiş, ve Hatemü'l- Enbiya Hz. Muhammed (SAV) ile bu kapıyı kapamıştır.

Hz. Muhammed (SAV), son peygamber olduğu için, kıyamete kadar onun şeriatını koruyacak olan müceddidlerin, onun ümmetinden geleceğini de bize haber vermiştir.

“Allah her yüzyıl başında bu ümmete, dinini tecdid edecek bir kimse gönderecektir.” (Ebu Davud, Mişkât, 1: 82; Keşfü'l- Hafa, 1: 243-244)

Aliyyu'l- Kari: Müceddidler ilmin azaldığı, sünnetin terk edilmeye yüz tuttuğu, cehalet ve bidatların yaygınlaştığı bir dönemde çıkacaklarını belirtir. Hafız Münavi de: Dini yenilemekten maksadın, bidatları sünnetten ayırmak, ilmi yaygınlaştırmak,, ilimle uğraşanlara destek olmak ve bidat sahiplerini zelil ve perişan etmek olduğunu söylüyor. Alkâmi ise: “Kitap ve sünnetten yaşanılmayan ve unutulmaları tekrar canlandırmak ve emir gereğince davranılmasını sağlamak” diye yorumlar. (Avni'l- Ma'bud, 11: 386)

Her şeyden önce müceddid sünnet-i seniyyeyi ihya ve neşirle tanınır. Gecesini-gündüzünü buna verir. Ehl-i bidayı eserleri ve dersleriyle mahveder, tesirsiz hale getirir. Şayet bu özellikler müceddid denilen zatta bulunmazsa, ne derece alim olursa olsun, o zat müceddid sayılamaz. (Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s.252)

Müceddidlerin vazifeleri, dini geldiği tazeliğiyle korumaktır. Üzerine konan tozları silkelemek, bidat kirlerini temizlemek, asliyetine kavuşturmadır. Onlar kendilerinden yeni bir şey ihdas etmezler. İslam'a ve sünnet-i seniyyeye harfiyen ittiba ederler. Ona yöneltilen tecavüzleri defeder, dinin ulviyetini izhar ederler. Bunu yaparlarken, “tavr-ı asasiyi bozmadan, ruhu asliyeyi rencide etmeden” yeni izah tarzları ve yeni ikna usulleriyle yeni tevcihat ve tafsilat ile ifay-ı vazife ederler. (Sikke-i Tasdik-i Gaybi, 252)

İhlasta, sadakatta, samimiyette örnek şahsiyetleriyle ve ilmi üstünlükleriyle İslam'ı anlama ve anlatmada en ileri seviyededirler. Zamanın bütün ilimlerine vakıftırlar ve ilhama mazhardırlar.

Şu vasıfları üzerlerinde taşırlar:

1- Kendilerine yalnızca Kur'an'ı rehber edinirler.

2- Her biri, fende mütehasıs geniş bir fikre, ince bir nazara ve tam bir ihlasa sahip bir allamedirler. Derin bir içtihat ve kuvve-i kudsiye sahibidirler. Hakikatleri saf ortaya koymak için kendi hususi meslek ve meşreplerinin tesirinde kalmamış ve hevesini karıştırmamış olması,

3- Cenab-ı Hakkın rızasından başka hiçbir maddi manevi menfaati gaye edinmemiş olması ve bu haletin de hayatındaki vukuatlarında müşahede edilmesi.

4- Kur'an-ı Kerim'in bulunduğu asra bakan veçhesini keşfedip, avamdan havasa kadar her tabakanın anlayacağı, istifade edeceği bir üslupla beyan etmeleri.

5- Kur'an ve iman hakikatlerini cerh edilmez delillerle ispat ve tedris etmesi ve isbatiyeciliği esas almaları.

6- Aklı, kalbi, vicdanı ve ruhu tenvir, tatmin ve musahhar etmesi ve şeytanı dahi ilzam edecek derecede kuvvetli, gayet belığ, nafiz ve müessir olması.

7- Hakikatlerin derkine mani olan benlik, gurur, ucub ve enaniyet gibi kötü hasletlerden kurtulup, tevazu, mahviyet gibi yüksek ve güzel ahlaklara sahip olması.

8- Resul-ü Ekrem (SAV)'in sünnetine ittiba etmiş olması, ehl-i sünnet ve'l- cemaat mezhebi üzere ilmi ile amel olması, azami züht ve takva, azami ihlas ve dine hizmetinde sebat, azami sıdk, sadakat ve fedakarlığa, azami iktisad ve kanaate sahip ve malik olması da onların vasıflarındandır.

9- Kur'anî ve şer-î meseleleri beyan ederken, şu veya bu tazyik altında kalmayan, işkence ve idamı nazara almayan, herhangi bir tesir altında kalarak fetva vermeyen, dünyaya meydan okuyacak bir iman kuvveti ile hakikatleri pervasızca söyleyen, İslami şecaat ve cesarete malik olmalıdırlar. (Sözler, (Konferans, Z. Gündüzalp)s. 700-701)

Tüm bu özelliklere dayanarak İslam alimleri her asrın müceddidini tespitte çalışmışlardır, bu isimlerin bazılarında ittifak edilmiş, bazılarında ise ihtilaf edilmiştir.

Biz her hicri yüz yılda müceddid olanları şöyle sıralayabiliriz:

1- Ömer bn. Abdülaziz (Hilafet noktasında. Bu isimde, Zühri, Ahmed bn. Hambel, mütekaddimin ve müteharrin imamlarından bazılarının ittifakları vardır.) (Avnü'l- Ma'bud 11: 384-387)

2- İmam-ı Şafii (Ahmed bn. Hambel onu müceddid olarak kabul ederken, (Keşf'l- Hafa, 1: 244) Mevdudi ise, dört mezhep imamını bir müceddid kabul eder. (İslamda İhya Hareketleri, Mevdudi, s. 55-56))

3- El- Eş'ari veya Ebu'l- Abbas bn. Süreyc

4- Saluki veya Ebu Hamidi'l- Isfarayani veyahut Bakıllani

5- İmam-ı Gazali

6- Fareddin-i Razi veya Abdu'l- Ganiy

7- İbn-i Dakık'u-l İyd

8- El-Belkîni veya Zeynüddin-i Irakî

9- Sahavi (Keşf'l- Hafa, 1:244)

10- Şihabuddin-i er-Remli veya El- Muhibbi (Avnü'l- Ma'bud, 11:396-397)

11- İmam-ı Rabbani Müceddid-i Elf-i Sani (Şualar, Said Nursi, s.139)

12- İbrahim bn. Hasan El-Kürdi veya Şah Veliyyullah Dehlevi

13- Seyit Nezir Hüseyin (bunun müceddit olduğunu söyleyenler de vardır.) ama asıl müceddit Mevlana Halid-i Bağdadi'dir. (Bediüzzaman, Sikke-, Tasdik, 15)

14- Bediüzzaman Said Nursi.

Mevlana Halid-i Bağdadinin talebelerinden Mustafa İsmet Efendi "Risale-i Kudsiye" isimli Osmanlıca Nakşibendi Tarikatı Halidiye Kolu usulünü beyan eden eserinde Mevlana Halid'den sonra Müceddit olarak "Mehdi'nin geleceğini, başka müceddidin olmayacağını ehl-i

keşfin haber verdiğini açıkça yazar ve talebelerine ders verir. İsteyen bakabilir. (Mustafa İsmet Efendi, Risale-i Kutsiye, (Osm.) s. 76)

Ayrıca “Şemsu’l- Hak” isimli alim aşağıdaki ulemayı da buldukları asırların müceddidi kabul eder:

- 1- Buhari
- 2- Müslim en-Nişaburi
- 3- Ebu Davud es- Sicistani
- 4- Ebu Cafer es-Sahafiyu’l- Hanefi
- 5- Nesai
- 6- Zühri
- 7- Ebu Bekir Muhammed el- Havarizmi
- 8- Kasım bn. Muhammed
- 9- Hasenü’l- Basri
- 10- Muhammed bn. Sirin
- 11- Muhammed Bakır
- 12- Yahya bn. Main (Avnü’l- Ma’bud 11:397)

Bunların dışında, Hayreddin Karaman, İmam-ı Rabbani ve İslam Tasavvufu eserinde “İbn-i Teymiye” yi de müceddidler arasında sayar.(İmam-ı Rabbani ve İslam Tasavvufu, H. Karaman, s.15)

Bu müceddidlerin dışında tarikat şahları ve aktapları vardır ki, onlar hidayet rehberleri olmuşlardır. A.Kadir Geylani, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Ahmed Yesevi, Muhyiddin-i Arabi, Şazeli gibi... Ancak tarikat şeyhleri her ne kadar alim ve abid de olsalar mücedditlerin ve müçtehitlerin makamına ulaşamazlar. Onlar da müçtehid ve mücedditlere uymak mecburiyetindedirler. Çünkü bir insan tarikat şeyhinin sözünü tutmazsa bir şey lazım gelmez. Ama bir müçtehidin şeriattaki içtihadına muhalefet etse günaha girer. Bunun için tüm ehli tarikat şeriatın kabul ettiği bir ehl-i hak mezhebe uymuş ve tabilerini de uymaları konusunda uyarmışlardır. Zira şeriatta imam olan bir müçtehid veya müceddid zamanın imamı ve halifesi gibidir. O asırdaki tüm tarikat şeyhleri onun emrindeki vali, kaymakam ve mahalle muhtarı gibidirler. Herkes haddini bildiği ve imama ittiba ettiği ölçüde maiyetindekilere hükmedebilir ve Allah’ın rızasını kazanabilirler. Yoksa asi olurlar. Tüm hak tarikatın şeyhleri bu sınırları en iyi şekilde korumuşlardır.

Tüm bu büyük insanlar genellikle Peygamberimiz (SAV)’ın neslinden gelmişlerdir. Kimi Haseni, kimi de Hüseyini’dir. Bundan dolayı peygamberimiz (SAV),”Size iki şey bırakıyorum, biri Kitabullah, diğeri de Ehl-i Beytim” (Tirmizi, 2 : 308 ; Müslim, Fazail-i Sahabe, 1) “Kıyamette bu iki emanetten soracağım.” Hilyetü’l – Evliya, Ebu Nuaym, 1: 355) buyurmuşlardır.

Yüce Allah da, “Resulullah sizden hiçbir ücret beklemez, ancak Ehl-i Beyt’ine sevgi bekler” (Şura Suresi, 23) buyurarak nazırları o yöne çekiyor. Çünkü “Ehl-i Beytim Nuh (as)ın gemisi gibidir. Ona sığınan kurtulur.” (Hilyetü’l - Evliya, Ebu Nuaym, 4 : 306) İmam-ı Rabbani de, “Ehl-i Beyt’imi sevmek, ehl-i sünnetin sermayesidir.” (Mektubat, c:2; 36.Mektup) hadisini nakleder.

Müminlerin devamlı duası selavat-ı Peygamberi olan... “Allah’ım al-i İbrahim gibi al-i Muhammed’in neslini de mübarek kıl” duası kabul edilmiştir ki, Al-i İbrahim neslinden peygamber geldiği gibi, Al-i Resulullah’dan da müceddid ve müçtehitler silsilesi gelmiş...

Peygamberimiz (SAV), Ehl-i Beyt’ine muhabbeti emrederek, ümmetin istikametini istemiştir. Ehl-i Beytine sevgisinin sırat-ı müstakimi netice vereceğini, belîğane ifade etmiştir.

Nihayetinde Hz. Mehdi tüm müceddid ve müçtehidler silsilesini birleştirip son bir irşad görevi yapacaktır. Nitekim öyle de olmuştur. Bediüzzaman, “Ben hem Hasani, hem Hüseyinim” diyerek bunu belirtmiştir.

Allah (cc)’ın gerçek velileri bu müceddit ve müçtehitlerdir. Çünkü İmam-ı Azam buyurdular: “Alimler Allah’ın velileri değil ise yer yüzünde veli yoktur.”

Peygamberimiz (SAV) buyurdular ki:

“Yüce Allah buyurdu, kim benim velime, veli kuluma düşmanca davranırsa, ben ona harp ilan ederim. Kulumun bana yaklaşmak için yaptıklarının katımda en sevimli olanı üzerine farz kıldığım ibadetlerdir. Kulum bana nafile ibadetlerle de yaklaştıysa devam eder. Nihayet onu severim. Onu sevince de, onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum. Benden bir şey isterse, şüphesiz ona veririm. Bana sığınırsa onu korurum, benden bir şey isterse kabul ederim.” (Buhari, er-Rikak, 28)

İbn-i Hacer, “Veli, Allah’ı bilen ve ona itaatte devamlı olan ve ihlaslı olan kişidir” der. Yemenli Şevkani de bunu kabul eder. Nitekim Yüce Allah veliyi tarif ederken: “İman ve takvayı esas alır.” (Yunus Suresi, 62-64)

Veli, ihlasla, Allah rızası için emr-i İlahiyi icraya çalışan ve rızadan ayrılmayan kuldur. Şu halde, onun hiçbir günahı yokken ona düşman olup yaptıklarına karşı çıkan, onun temsil ettiği iman ve ibadet ve ahlaka düşman olmuş oluyor demektir.

İhlas ve ihsan mertebesine ulaşan veliler de ibadeti, ceza ve mükafat için değil, Allah’a olan sevgi ve bağlılığından dolayı yaparlar. İbadet, onların ruh gıdalarıdır. O’na yaklaşmak için vasıtalarıdır.

Nafile ibadetler için de zikir, tesbih, dua ve tefekkür vardır. Farz ibadet içinde haramdan kaçmak da vardır. Hadisin anlamı: “İçlerine koyduğum nurum sebebiyle onun kulağı, gözü olurum, emrim ve rızam dışına çıkmazlar. Yaptıkları işlerde bu nur ile yardım ederim de, bu iş uygun ve düzgün olur.” (Şevkani, Katrü’l- Veli ala Hadisi’l- Veli, s.427-436) Şevkani bu hadisi izah eden müstakil bir eser yazmıştır.

Peygamberimiz (SAV) buyurdu: “Ehl-i Beyt’im Nuh (AS)’ın gemisi gibidir. Buna sığınanlar kurtulur” (Mektubat-ı Rabbani 1: 51.Mektup) Yani mücedditler ve müçtehitlerden her hangi birisine uyan kurtulur. Tabii ki her asrın insanı o asırdaki müceddide uymalıdır. Nitekim bu konuda da hadis vardır: “ Asrın imamını tanımayan cahiliye üzerine ölür.” Cahiliyenin ne olduğunu bilen bu hadisi anlamakta zorlanmaz.

M. Ali Kaya